

ARKIV

Del 1

ESLÖV BY THE SEA

– Baserat på en sann historia –

Ett konstforskningsprojekt
av
Fredrik Axwik

Detta arbete tillägnas min fru och min familj.

Speciellt tack till; Lars Vilks, Mikael Varela, Christo, Robert A Heinlein samt Alf Henriksson utan vars inspiration detta verk förmodligen aldrig blivit av.

Med föreliggande arbete till hands torde det vara uppenbart för läsaren att en revision av Eslövs historia är oundviklig.

Medproducent: Kultur & Fritid Eslöv

Arkivets funktion

Den franske filosofen Michael Foucault (1926-1984) använde i sin bok *The Order of Things; An Archeology of the Human Sciences* ett exempel om sådana tygbitar man använder i lapptäcken. Foucault förstälde sig att man gav en uppgift till ett antal olika personer att sortera tyglapparna rationellt och logiskt. Tyglapparna har olika mönster och skiljer sig i fråga om färg, rutighet och brokighet. Personerna kommer att utgå från skiftande kriterier för sin kategorisering och flera möjliga sorteringsgrunder kommer leda till skiftande uppdelning. Det intressanta är att flera av konstruktionerna i efterhand kommer att framstå som rationella och logiska. Foucaults poäng var att även det som kan förefalla vara tingens ordning, rationellt och av naturen givet är i grunden *en* social konstruktion av många möjliga. Ett av flera områden där Foucault ifrågasatte tingens ordning var hur historien konstrueras.

För att bekräfta en historisk konstruktion samlar ofta historiker och vetenskapsmän bevis. Paleontologer samlar skelett för att därefter foga samman fynden till en begriplig historia. Det enskilda objektet kan ge sken av att fylla en central funktion i historien men är egentligen infogat i efterhand. Man kan bara nämna att exempelvis arkeologin åtskilliga gånger använts i politiskt syfte för att styrka *en* historieskildring framför en annan. Historien är för många inget annat än ett retoriskt argument för att bekräfta maktstrukturen i samtiden och tingens ordning.

Även om många historiekonstruktioner är möjliga är det i regel någon som får tolkningsföreträde framför andra. Den kan uppfattas som en sanning som man varken reflekterar över eller ifrågasätter. Men hur många kan på egen hand avgöra vilken historieskildring som är mest trovärdig? Egentligen en omöjlig uppgift där man nästan alltid får förlita sig på andras påstående om tingens ordning, vare det rör sig om geologi, fakta eller historieberättelser. Och i slutänden, kopplingen hur starkt man tror på en historieskildring säger egentligen inget i sig om hur sann den är.

Ett första steg att nyansera, ifrågasätta eller till och med omkonstruera historien kan vara att ta initiativ till ett arkiv. Det är utifrån materialet i arkivet som man kan skapa ett sammanhang mellan delarna och sammanfoga delarna till en meningsfull historia. Men kanske framförallt kan det användas i ett syfte att beskriva en på förhand bestämd historia. Arkivet i sig är oftast inte att betrakta som en färdig historieskildring. I arkivet samlar man föremål, dokument, fotografier eller vittnesskildringar som används för att styrka en historisk konstruktion. Konstruktionen kan därmed förefalla rationell och bevisad. Fast i själva verket är skapandet av arkivet ofta förknippat med ett uttalat syfte, det vill säga att arkivet kommer att bekräfta relevansen av sin egen existens.

Fredrik Axwiks utställning ARKIV kan ses som en start till ett arkiv där Eslövs historia ses ur ett annat och oväntat perspektiv. Axwik samlar i arkivet dokument, berättelser och fotografier, som kan sägas utgöra en grund så att en historisk bevisföring kan företas i syfte att lansera Eslöv som en tidigare badort av rang. Det vill säga att genom att ge en annan bild av Eslövs historia ger han det samtida Eslöv en ny betydelse.

Arkiv är ett projekt som helt följer Axwiks konstnärliga strategi att presentera andra orienteringsmöjligheter. I hans konstprojekt *SILOSILO* 2004 försköts de fysiska referenspunkterna i Eslöv genom att lysa upp några höga byggnader under de mörka timmarna på natten. I *ARKIV* presenteras en alternativ historiebeteckning för Eslöv. Är bilden trovärdig? Ja, om man tror på den. I vilket fall som helst, är Axwiks projekt endast en gradskillnad från hur den etablerade historien skapas.

Martin Schibli
Curator / Konstkritiker

De flytande öarna i det expanderade fältet

ESLÖV BY THE SEA

Konstforskningsprojektets bakgrund

Projektet redovisar utifrån det faktum att jag genom detta konstforskningsprojekt har kommit fram till att Eslöv pga. landhöjningen inte längre ligger vid havet. Detta är idag ett bortglömt eller förbisett faktum. Det blir också tydligt i texterna att fakta många gånger medvetet förvrängts eller förtigits av olika grupper. En stor del desinformation har också förekommit genom tiderna för att helt enkelt censurera bort den del av historien som inte varit riktigt accepterad. Att Eslöv en gång var kulturnavet runt vilket allt roterade var, och är fortfarande, känsligt och icke önskvärd information i vissa kretsar.

Förr låg alltså Eslöv vid havet då en stor havsvik sträckte sig en god bit in i landet. På gamla foton kan man se hur det oerhört rika sociala livet och kulturnavet tedde sig i det ”gamla Eslöv”. Speciellt badlivet sommartid var mycket tätt.

Detta förklarar också en gång för alla fyrtornet i Eslöv och den talrika förekomsten av tall i Eslövstrakterna än idag. Det gamla fyrtornet kallas idag för ”Gamla vattentornet” (vilket ingick i ljuskonstprojektet SILOSILO hösten 2004). Många är de som genom åren har undrat vad ett fyrtorn gör i en inlandskommun, men det finns alltså en förklaring till detta. Det är inte så konstigt som det först verkar. Detta konstforskningsprojekt kommer också att visa att hela det nutida moderna och globala strandlivet, modelivet och kulturnavet har sitt ursprung i Eslöv.

Frånvaron av personporträtt i projektets berättelser beror inte på att det saknades profiler i Eslöv på den här tiden. Tvärtom fanns det ett persongalleri i kulturnavet som kunde räcka till hyllmeter av berättelser. Anledningen att de inte finns med här är snarast av utrymmesskäl även om det i undantagsfall är av respekt och hänsyn till efterlevande. Det fanns dock åtskilliga profiler som senare fick stå modell för eftervärldens uppbyggda filmpersonligheter. Ännu i modern tid förekommer de, även i stora amerikanska Hollywood-filmer, vilket nämns i texterna.

Inneslutande mig i ärade allmänhetens hågkomst har jag äran teckna

Eslöv juli 2005

Fredrik Axwik

Eslöv by the Sea redovisat

Inledning

Det har nu kommit till allmän kännedom, genom projektets konstefterforskningar och kartfynd, att kustlinjen förr tedde sig helt annorlunda och att havet gick ända in till Eslöv i en stor vik (Eslöfsbugten). Kustlinjen gick då in strax söder om Landskrona och bildade en långsträckt havsvik ända in till Eslövs stad. Dess sydliga mynning låg strax norr om där Malmö stad idag ligger. Allt norr om stationsområdet i Malmö befann sig då under vatten i den havsvik som alltså gick under namnet Eslöfsbugten. Nära nog mitt i bukten låg en förhållandevis stor trädbevuxen ö, där en omfattande stadsbebyggelse var belägen med gamla anor. Ön hette Lund och var med de stora lundarna och vidsträckta ängsmarkerna en välbesökt ö, berömd för sin utbildningsverksamhet. Ön lånade sitt namn även till staden belägen på densamma. Ön kallades i folkmun lite skämtsamt för ”Eden” eftersom det var där Eslövs-apeln hittades - en dittills okänd vild äppelsort med osedvanligt saftiga och stora frukter. Eslövsapeln beskrevs faktiskt av Carl von Linné på dennes resa till Skåne.

Så sent som i 1800-talets slut bredde milsvida sandstränder ut sig utanför Eslöv där det idag återfinns bördig åkermark. Fyren i Eslöv (det som sedermera blev kallat ”Gamla Vattentornet”) kom för övrigt till då en rädda muddrades för djupgående fartyg genom Eslöfsbugtens ökända sandrevlar. Detta var först och främst till för den då ökande danska sjötrafiken som bringade främst förnödenheter (billig öl och god pölse) men även talrika badsugna danska turister under hela sommarhalvåret.

Annorlunda klimat

Den annorlunda havssträckningen påverkade klimatet, i positiv riktning. Scania-halvön (Skåne) hade på den tiden längre somrar och kortare vintrar. Framförallt var det varmare på somrarna än vad vi är vana vid idag (med få undantag). Detta ledde till att sommargäster och andra som kom till Eslöv slog sig ner och blev bofasta.

Mörk historia

Som allmänt bekant är har Eslöv en förhållandevis mörk historia då illvilligt folk på 1500- och 1600-talets stränder tände stora bål nattetid, för att locka förbipasserande båtar i sjönöd och plundra desamma. De vidsträckta stränderna utanför Eslöv var på den tiden ökända tillhåll för skoningslösa pirater och vrakplundrare. Även om de var kriminella betalade de skatt, då stadens ledning valde att se mellan fingrarna, bara de fick in skatt. På detta sätt byggde Eslövs stad upp en betydande förmögenhet i stadskassan samtidigt som man odlade ett våldsamt och skräckinjagande rykte som kallhamrade mördare och banditer. Detta lever bitvis kvar in i våra dagar. Många sjöfartssläkter skrämmer fortfarande sina små barn med ”Eslövspiraten” då barnen inte gör som dom blir tillsagda. (”Gör du inte som mor säger, kommer Eslövspiraten och tar dig” och liknande). Det sägs för övrigt att den kände skånske författaren Fritiof Nilsson tog (eller fick) sitt tillnamn ”Piraten” efter en incident i Eslöv.

Ljus tradition

Trots allt fick lyckligtvis Eslövs-kusten betydligt bättre rykte och redan i slutet av 1700-talet började strandlivet få fotfäste längs Eslövs soldränkta sandstränder. (Låt vara i en mycket ringa lokal omfattning till att börja med.)

Som en åminnelse av de tidigare våldsamma tidernas röveri levde länge en ljusfestival i stadens evenemangskalender. Då gick stans båtar i konvoj längs med stränderna i slutet av augusti med tända eldar och lyktor ombord som ett minne av vrakplundrarnas bål. Traditionen uppkom som en hyllning till alla de oskyldiga sjömän som fick sätta livet till längs Eslövs stränder under de föregående århundradena. Man får anta att det var ett styng av dåligt samvete och en slags bot och bättring som låg till grund för den traditionella båt-ljusfesten i Eslöv.

På hösten 2004 drogs för övrigt ett stort ljuskonstprojekt igång under 4 veckor till åminnelse av ljusfesten på 1800-talet (SILOSILO).

Fotnot: Ljusfesten med båtarna fortlever i andra skånska städer till dags dato. I Ängelholm seglar fortfarande stans småbåtar varje sensommar i en pittoresk konvoj längs stadens lilla å, (Rönne Å).

Romersk grund

Det mesta talar för att Eslöv vilar på gammal romersk grund. Flera gamla utgrävningar gör gällande att stenlämningar, bland annat i ringform, är lämningar från romersk tid och man tror att Eslöv började sin historia som en befäst romersk utpost. Detta var den yttersta ringen i det romerska riket som annars inte sträckte sig in på den skandinaviska halvön*. Förmodligen var det det strategiska läget vid havsviken som lockade till sig den romerska närvaron.

Enligt flera källor ska tidiga tyska upptäcktsresande (troligen sommargäster) upptäckt flera romerska lämningar som man helt sonika flyttat intakta ner till Tyskland. I Berlin finns det fortfarande en magnifik pjäs att beskåda som härrör från Eslöv. Det handlar förstås om *Pergamonaltaret* som inte kommer från någon annanstans än Eslöv och tyskarna har alltså tagit det till Berlin.

*Då även England har ett romerskt förflutet kan detta förklara den täta kontakten mellan England och södra Sverige i modern tid. Ännu idag återfinns dialektala engelska uttryck som kan ha sin grund i latinet. Arkitekturiska paralleller är definitivt oomtvistade

Promenaden längs havet

Eslövs strandpromenad (även kallad ”Spången”) finns det åtskilligt bevarat ifrån. Senare tider har denna företeelse fått efterföljare på Franska Rivieran, i allehanda strandstäder längs Medelhavets kust men också i Amerikanska ”boardwalks” och andra ställen världen över.

Eslövs strandpromenad var en bred träbro (läs: vägbana) bestående av grova plank lagda på stockar. Besökare och stadsbor blandades i promenerandet längs med ”Spången” och umgicks, åt och förlustade sig utmed den 13 kilometer långa strandpromenaden. Det fanns otaliga magasin, krogar och andra byggnader för sjöfartens och turismens verksamhet.

Trafiken på strandpromenaden var betydande. Vid slutet av 1830-talet var nästan 1000 hästar i bruk för transporter av personer och materiel. Larmet på vägen var stundtals obeskrivligt enligt känsliga samtida sinnen. Kärrornas träaxlar gnisslade, hjul och tunnor skramlade, badgäster och stadsbor konverserade, skrattade, sjöng, spelade och klapprade fram i trätofflor långt ut på nätterna. Druckna svenskar skrek och bar sig åt och allt detta åstadkom ett oväsen som hördes vida omkring och gav strandpromenaden öknamnet ”Gnyet”.

Trafiken från Danmark, Tyskland och kontinenten gick på båt via bukten fram till Eslöv. Där klövjades (fördes fram med hjälp av dragdjur) godset som ofta bestod av torsk, sill, flundra, lax, dansk pölse, tyska korvar, exotiska kryddor, samt importerat öl och vin. Detta forslades fram till de otaliga krogarna längs Spången. Ett namn på strandpromenaden var också Vassända (Vassänne), vilket betyder ”vattnets ände”.

Carl von Linné beskrev Eslövs strandpromenad, under sin resa i Skåne år 1763, på följande sätt: ”Spången kallas en strandpromenad, öfver hwilken Eslövsbor och deras besökande turister passerar i tusental. Bönderna hålla härtill en ansenlig myckenhet hästar, som dagligen till hundratals slita vägen.” Carl von Linné beskrev också hästarna som drog kärror med allehanda materiel som följande (detta gällde dock inte hästdroskorna vars hästar var rikt pyntade och magnifika djur): ”Spångamärren är merendels et eländigt kreatur, spändt för en simpel kärra, häftad wid sadelen. Här brukas inga tömmar, utan går den ena märren efter den andra, så att en karl ofta körer 12 a 15 kärror, medelst det att han går efter och ropar eller kastar sten. Desse mährar veta artigt, at gå utur vägen för hwarandra, hwilket wanan lärt dem. Strandlifvet är i öwrigt betydande på ett sätt som sakna motstycke i resten av världen och stundtals chockande i sina uttryck.”

Tydligen kom Linné över chocken för han slog sig senare ner i Eslöv och öppnade egen verksamhet på Spången. Han startade en mäktig populär restaurang som gick under namnet ”Calle på Spången” som han framgångsrikt drev under mer än 30 år med hjälp av sina lärjungar. Även långt efter Linnés död drevs krogen vidare och var en av de sista att upphöra med sin verksamhet då landhöjningen vann mark. Krogen flyttade sedermera norröver i ny regi. Det var för övrigt denna krog som låg till grund för den, långt senare, så populära Edvard Persson-filmen (med moderniserad stavning) ”Kalle på Spången”.

Badlivet i Eslöv under 1800-talet

Badlivet i Eslöv var mycket omfattande och omfångsrikt vid den här tiden. Redan vid 1840-talet vallfärdade Danska, Norska och framförallt Tyska rikemansfolk till de sydliga Skånska nejderna. Tyska turister hade vid denna tidpunkt, som bekant är, redan upptäckt Italiens stränder och de flesta styrde också kosan till Medelhavet. Men många fann alltså också vägen till Eslövs stränder och följde den danska strömmen av sommargäster över sundet. Dessa sommargäster bosatte sig också i sina sommarhus som byggdes upp i en sällan skådad omfattning.

Det finns otaliga exempel på familjer som efterhand slog sig ner för gott i Eslöv. Detta kan fortfarande idag ibland avläsas till exempelvis vid allehanda antikmässor och dylikt, då många magnifika föremål förekommer. Exempelvis kan man fortfarande hitta danska ölstop i tenn och mässing och norska snusdosor i masurbjörk och silver. Men även mer exotiska ting som tyska vinkaraffer av Böhmisk kristall samt ryggkliare av elfenben står att finna.

Den Stora Katastrofen

På morgonen den 16 maj 1857 inträffade något som bara kan betecknas som en katastrof. Tidigt på morgonen, redan i gryningstimmen stod det klart för många att något inte var som det skulle. Det annars så rika konserten av strandfåglarna och stans småfåglar var totalt tyst. Det var en ödesmättad stämning som accentuerades av en ebb som inte tidigare skådats. Stadens varningsklockor aktiverades dock omedelbart av handlingskraftiga badvakter och stadsvaktmästare och folk väcktes och blev beordrade att lämna hus och hem för att omedelbart bege sig till högre ort. Kosan ställdes mangrant mot Löberöd (som ligger gott och väl 60 meter högre än Eslöv). På en och en halv timme hade en evakuering som dittills aldrig genomförts ens i tanken tagit full fart. Med facit i hand kan man säga att detta var en vådlig tur. Klockan 08.14 lokal tid började vattnet längs stränderna stiga och sedan reste sig en tidvattensvåg utan motstycke ur Eslövsbukten. Vattnet trängde in i stan och ställde till en oerhörd förödelse och det sägs att det flöt 15 meter över sina normala bredder. Staden blev i det närmaste utplånad och när vattnet vänt tillbaka ut i havet såg staden ut som en bombexplosion i en brädgård. Trots sin omfattning var det bara ett fåtal dödsfall vilket får betecknas som inget mindre än ett mirakel. Staden byggdes dock upp mer eller mindre oförändrad och mycket gick trots allt att reparera.

Det sägs bland annat att stadsträdgårdsmästaren bara hade källardörren kvar av sitt hus men att han uppförde det exakt som det såg ut före den stora översvämningen. Fyrvaktaren i Eslöv hittade sin båt 8 kilometer inåt land där en fick bärgas ur en stor Ek, just den båttypen kallades efter detta för "Eka". Det finns otaliga historier om denna översvämning som lever sig kvar i minnet hos Eslövsbor även idag, snart 170 år senare.

Turister i 10.000-tal

I och med sekelskiftet 1800 räknade Eslöv sina turister i 10 000-tal. Eslövs havsvik var vida berömd och dess långgrunda sträckningar gjorde också att badtemperaturerna kunde mäta sig med betydligt sydligare vatten. Speciellt längre fram på badsäsongen då temperaturer på runt 25 grader och ofta över det kunde uppmätas. Gamla badtemperaturs-protokoll visar att Eslövsborna och besökande badgäster minsann inte fick några kalla avrivningar då de badade. Då det inte finns statistik tillgänglig från tiden får man lita till dåtida källor. Tidningen i Eslöv (Eslöfs Allehanda) beräknade turistsäsongen 1899 till den bästa i mannaminne och angav övernattningssiffror till 78 509. Då inräknades dock inte de familjerna med fast bostad och sommaradress i Eslöv. Det är svårt att avgöra men Stadsingenjörskontoret i Eslöv beräknar ”utsocknes” fastighetsägare i Eslöv till cirka 1400 vilket skulle kunna innebära ytterligare 11 000 till 15 000 personer i och med dessa hushåll. Att påstå att Eslöv var en blommande stad på den tiden vore ingen överdrift.

Svenska baddjävlar och avundsjuka

Svenska s.k. baddjävlar gjorde sig inget besvär i Eslöv. Svenskarna drack ofantligt (redan) på den tiden och de flesta som kom resande ner till Eslöv norrifrån (norr om Halland, Småland och Blekinge), skämde ut sig mer eller mindre med ett rusdrycksleverne. Detta kom Skånes Godtemplarrörelse att bojkotta och belägga dessa nordliga marodörer med straffskatter. När sen även fjärdingsman och polis utförde flitiga razzior mot ställen som i huvudsak frekventerades av svenskar blev snabbt svenska badturister väldigt få och räknades lätt på ena handens fingrar. Den svenska baddjävulen fick för övrigt sitt öknamn på grund av högljutt skrålande och ibland omåttliga souvenirjakter. De svenska bad- och sommarturisterna i Eslöv dog tack och lov ut mer eller mindre redan i mitten på 1800-tal, för att sedan upphöra nästan totalt i och med ordningsmaktens ingripande. Den lyste sedan med sin frånvaro, något som i Eslöv och Skåne (och även i Danmark) alltid benämnts som ”den gamla goda tiden”.

Svenskarnas snöpliga behandling i Eslöv har sedan dess legat till grund för allehanda smutskastning. Svensken är som bekant både tjurskallig och långsint och svenskarna som inte var välkomna på grund av sitt uppträdande benämnde Eslöv i nedsättande ordalag och kallade staden för Sveriges tråkigaste stad. Detta har sedan levt kvar även till modern tid, och grundar sig alltså på den ökända svenska avundsjukan.

Medaljens baksida

I gamla nedtecknade berättelser berättas även om skörlevnad och lättja vid sidan av det mer avslappnade och hälsoinriktade badlivet. Till största delen var det dock fråga om ett mycket liberalt och friskt liv, där även nudismen blomrade och motion ingick som en naturlig del av solandet och strandlivet. Grillkulturen utbreddes sig på den tiden, då ingen var orolig för kolesterol, feta grillsåser och liknande. Skörlevnaden finns nedtecknad och beskrivs som följande i en okänd skriftställares anteckningar: ”Med strandlivet följde även dryckenskap med fylla och slagsmål som följde och böterna efteråt hamnade i stadens börs”. Bötesbeloppet för ett slagsmål var sex mark (48 öre), detsamma som lönen för sex dagars arbete. Det kunde också förekomma sedlighetsbrott. Vanligast var s.k. ”mökränkning” (båda parterna var ogifta) vilket gav 40 mark i böter (3 kr. 20 öre = 40 dagsverken!).”

Tilläggas bör att det till största delen (98%) handlade om svenskar som bar sig illa åt, främst ståndspersoner och deras avkomma tillresta från Svealand, främst Stockholm och där intill liggande andra större städer.

Sporter och spel

Enligt gamla nedtecknade berättelser började ett mycket populärt strandspel att spelas på Eslövs stränder för över 225 år sedan. Spelet har mycket gamla anor och nämns först i en text från 1777. Det blev flitigt förekommande och spelades med två lag med oftast 2 eller 4 deltagare i varje lag. Det kunde också innefatta så mycket som 8 deltagare per lag. Det blev så populärt att 1889 års säsong innefattade inte mindre än 400 lag, som spelade i en spontant uppkommen serie.

Det hela gick till så att man använde sig av en blåsa från ett djur i storlek med dagens handbollar ungefär. Denna ”boll” skulle slängas eller slås över ett upphängt fiskenät och lagen befann sig på båda sidor om detta fiskeredskap. Mycken glädje men även ära rymdes i detta cup-spel. Faktum är att det sedermera utvecklades och spelades i två olika varianter. I dess ursprungliga skepnad användes ett nät (i mitten av planen). En variant som tidigt uppstod använde sig av två nät (i vardera ända av spelplanen). Spelet som på sin tid skämtsamt kallades för ”Svinablära” överlevt till våra dagar som både volleyboll och handboll (det är inte konstigt att Eslöv fortfarande är överlägsna handbollsspelare). Det är en smula fantastiskt att tänka sig att samma år som amerikanska självständighetsförklaringen undertecknades (1777) spelades redan ett spel på Eslövs stränder som sedan skulle kallas för volleyboll och handboll och spridas över hela världen. Det sägs även att tennis och bordtennis också har rötter i ”Svinablära”.

Andra sporter som vann mark i Eslöv var även korgboll som slog stort i Eslöv men framförallt cykelsporten. Redan 1871 grundades Eslövs Velocipedförening och på ön Lund blev denna sport sedermera varje man och kvinnas förlustelse. Utvecklingen av cykeln gjorde förstås att den blev mer lätthanterlig och användbar. Det finns otaliga berättelser från Velocipedföreningens arkiv som kan berätta om otaliga helgutflykter, tävlingar och dylikt. Speciellt på ön (Lund) gjorde Eslövs-cyklisterna regelbundna utflykter på helgerna. Även de som var anslutna till stans andra cykelförening (Eslövs Cykelgille) gjorde täta cykelturer på ön.

Progressivt badmode

Det har framkommit att bikinin faktiskt uppfanns i Eslöv runt mitten av 1800-tal: Det var försommaren 1863, närmare bestämt, då en Eslövsson lanserade det bekväma och sensuella badmodet. Leif Stensson, som uppfinnaren hette, berättar i sina dagböcker (vilka finns att bese på stadsmuseet) att han fick idén till bikinin redan 10 år tidigare, alltså redan 1853, då endast 16 år gammal. Men han glömde bort idén då han inte trodde att den skulle vinna gehör hos Eslövs fridsamma kvinnor. Antagligen var det snarare så att hans mor, Asta "Stena" Stensson, var den som förbjöd honom att fortsätta i "dom tankebanorna". Uppfinningen slog dock väl ut när han 26 år gammal lanserade idén och startade en omfattande verksamhet i sin syfabrik. Den blev otroligt populär och ryktas ha sålt i inte mindre än 24 000 exemplar första säsongen. Den kallades sedermera för "trasan" i folkmun, eftersom man tyckte att det liknade en trasa när den hängde på tork och i stort sett inte innehöll mer tyg än en genomsnittlig dammtrasa gjorde på den tiden. Det officiella namnet har dock glömts bort och verkar inte finnas dokumenterat i skrifterna. Sedermera (1910-talet) drev en spirande puritanism bort detta livsbejakande, bekväma och frisinnade badmode. När så havet drog sig tillbaka allt mer på grund av landhöjningen och tilltagande igenslamning av Eslöfsbugten dog det frimodiga badmodet till slut totalt ut.

Bilder från tiden har förstörts helt av puritanerna vilka tyvärr också har varit ansvariga för att många av Stenssons dagböcker förstörts och att hans memoarer drogs in och destruerades. Långt innan dess emigrerade dock Leif Stensson och slog sig ner på Amerikas västra kust. Därifrån begav han sig också till Hawaii men återvände sedermera till Kalifornien. Hans badmodesidéer vann mark lokalt men spred sig aldrig till den stora massan. Det var först långt senare som hans barn-barns barn relanserade modet på 1950-talet och döpte den efter en känd stillahavsatoll där atombombsprov då utfördes. Modet slog ner som en "bomb" och resten är historia som det brukar heta.

Som en fotnot kan nämnas att Leifs mor Asta Stensson som kallades för "Stena" för sitt hårdföra sätt sedermera gjorde sig en rejäl hacka som redare. Hon byggde upp en aktningvärd förmögenhet på en flotta av mjölbåtar. Rederiet flyttade sedermera norröver till Göteborg när landhöjningen drev tillbaka havet, men rederiet finns kvar än idag och döptes som sagt efter fru Stensson. Idag har företaget dock bara lagt till en liten internationell knorr på slutet (Stena Line).

Sommarmodet i Eslöv

Andra moden utöver bikinin som också såg dagens ljus längs Eslövs strandpromenad är bland annat det vi idag kallar för strandlinne och bermudashorts. Dagens slimmade simbadbyxor såg också dagens ljus på Eslövs Riviera, och var egentligen bara en efterrapning av kvinnornas bikinimode. När det gäller strandlinnena var dessa från början helt vanliga vita undertröjor, men de fick snabbt olika färger vilka sedan växlade i popularitet från säsong till säsong. Smarta handlare i Eslöv såg nämligen chansen att gör sig en rejäl extrahacka genom att helt enkelt variera modefärger från säsong till säsong och därmed få sälja en ny kollektion innan den förra ens var urtvättad eller utsliten. Detta är ett förfarande som sedan dess har fått fotfäste över hela världen genom dom stora franska och italienska modehusen. (Dessa startades i flera fall av utvandrande Eslövsbor som drog upp bopålarna då havet drog sig tillbaka från Eslövs lukulliska stränder.) Det vi idag kallar bermudashorts var helt enkelt avklippta långbyxor som sedan syddes upp i rätt längd från början och därmed var kortbyxorna uppfunna. Ett mycket vågat klädmode, som väckte både beundran och harm hos sin samtid i Eslöv, var det vi idag kallar ”topp”. Detta blev för mycket för vissa känsliga sinnen och det sägs att minst en präst i Eslöv har avgått från sitt ämbete i protest på grund av detta lätta klädesplagg för kvinnor. Ibland överträffas dikten av verkligheten. Vanliga kläder var utsatta för minst lika tvära modekast, men det är en helt annan historia. Dock var sällskapslivet i Eslöv i denna mening mycket avancerat och långt framskridet jämfört med resten av Sverige.

Badvakterna

En tidig företeelse utmed Eslövs stränder var de s.k. badvakterna. De hade höga torn och höga lustiga stolar (upp till 5 meter höga) där de höll utkik över de badande. De hade också speciella röda badkläder på sig och speciella båtar. De kallades för ”Vikvakter” och till deras skara rekryterades synnerligen skickliga simmare och atletiska personer av båda könen. Dessa åtnjöt hög status och från badande och andra hystes det stor tilltro till dessa professionella livräddare. Det var en verksamhet som betalades ur stadens kassa och badvakterna i Eslöv var de första kommunanställda badvakterna i världen. De hette Eslöfs Vikvakter och hade beteckningen ”EVV” på ryggen på sina arbetskläder. Eslövs första badvaktsgrupp grundades redan 1799 för att sedan blomstrade i över 100 år. Badvakterna jobbade i skift och bemannade stränderna från 6 på morgnarna till 22 på kvällen under hela badperioden. Det beräknas att Eslövs badvakter har räddat nära nog en halv miljon människor tills de upplöstes år 1879. Och gjorde över 4000 ingripande per år. Badvakterna bedrev också en omfattande simskoleverksamhet då det på den tiden var si och så med simkunnigheten. Badvakter över hela världen idag har sina förebilder i Eslövs Vikvakter och när den omåttligt populära amerikanska TV-serien ”Baywatch” producerades gjordes all grundresearch i Eslövs gamla arkiv av tillresta hollywoodförfattare.

Sim och hopp

I mitten av 1800-talet byggdes det stora kallbadhuset Pärlan med ett högt hopptorn. Anläggningen var belägen nere vid stranden i direkt anslutning till Spången (den trälagda strandpromenaden). Därmed kunde allmänheten och publik gå torrskodd och utan att få sand i skorna vid olika tävlingar. Badanläggningen hade också en långsmal förlängning ut i havet som en pir som avslutades med ett stort trädäck som användes för rekreation, solbad och vid tävlingar som utsiktsplats för publiken. (Denna byggstil tog en engelsk sommargäst med sig hem till England där han anlade en liknande byggnation utanför Blackpool, vilket sedan blivit väldigt känt även utanför England).

Vid Eslövs Pärla, som anläggningen kallades för, tränade bland annat Simlandslaget, landslaget i vattenpolo samt landslaget i simhopp, vilka också höll uppvisningar varje år. Dessa tre landslag bestod dessutom till största delen av Eslövsbor samt några andra skåningar. Det fanns dessutom någon frisk Hallänning med i landslaget för vattenpolo.

Badanläggningen var ytterligt välbesökt både när det gällde rekreationsbad samt för simträning och tävling för såväl barn, ungdom och vuxna. Simlandslaget var vida berömda och en av de kvinnliga instruktörerna gifte sig och flyttade till Amerika där hon tränade USA:s OS-trupp inför OS 1920, där truppen för övrigt gjorde mycket bra från sig. Det finns åtskilliga foton bevarade från denna anläggning som stundtals hyste idel ädel adel. Flera av Eslövssimmarna var mycket skickliga simmare och involverade sig bland annat i havssimning. Vart tredje år anordnades ett tredagars styrkeprov som innebar simning ut runt ön Lund (första dagen) och sedan simmade man ner till Malmö (andra dagen) och slutligen simmade deltagarna över Öresund mellan Malmö och Köpenhamn.

Kungligheter längs med Spången

Många betydande personer drogs till Spången, däribland oräkneliga kungligheter och adliga på den tiden det begav sig. Det har bland annat uppdagats att en Frederik Gyldenlöve tidigt drev verksamhet på Eslövs strandpromenad Spången (krogen hette Gyllene Lejonet och bara köket sägs ha varit på över 200 kvadratmeter). Hans söner bedrev krogverksamhet även efter det att deras fader dött i sviterna av kriget mot svenskarna. (Gyldenlöve var ett efternamn som tilldelades utomäktenskapliga barn till de danska kungarna Kristian IV, Fredrik III, Kristian V samt Fredrik IV). Ulrik Frederik var son till Fredrik III och var ståthållare i Norge. Det fälttåg som dansk-norska trupper företog från Norge under kriget 1675-1679, varvid de under hans ledning besatte hela Bohuslän, kallas efter honom för "Gyldenlövefejden". Han plundrade till exempel många kyrkor i Sverige (bl.a. Vänersborgs kyrka och Gärdhems kyrka utanför Trollhättan). En annan känd (eller bland svenskar okänd) Gyldenlöve var Ulrik Kristian som var son till Kristian IV. Ulrik Kristian var fältherre under kriget mot Sverige.

Att äta på restaurang Gyllene Lejonet var dock inte alls så dramatiskt som släktens historia i övrigt var, i så fall enbart i gastronomisk mening.

Krögare av ädel börd

En Eslövskrögare av ädlare börd var t.ex. Skarhults dåvarande slottsägare som bedrev en omfattande verksamhet av mer luxuöst snitt. Dennes Havs-restaurang specialiserade sig på dyra och exklusiva rätter från havet. Restaurangen sägs också ha skapat en pizzaliknande rätt ”Frutti Di Mare” som var vida berömd för sin gastronomiska höjd. Slottsherren ska enligt traditionen ha övervintrat i Spanien där han drev en liknande lyxrestaurang nära havet enligt Eslövs snitt. Bland annat gjorde han också en Eslövsspecialitet vida känd, läckra fisk och skaldjur i en slags pyttipanna. (Det är numera i det närmaste en spansk nationalrätt och kallas idag för Paella).

Det berättas också att slottsherren hade flera andra verksamheter förutom sin lyxrestaurang (för övrigt Skånes och Sveriges första). Bland annat bedrevs en mycket livaktig casinoverksamhet med allsköns spel och dobbel. Slottets gamla räkenskaper på museet i Eslöv visar att poker, blackjack, bridge och liknande spel var mycket populära. Även tärning och olika slags vadslagningar förekom flitigt. Slottsherren sägs dessutom ha varit mycket begiven på spel själv och folktraditionen beskriver än idag hur han spelade bort hela sitt slott och förlorade allt på grund av ett ruter ess. Traditionen förtäljer att ruter ess sedan dess sitter inmurat på slottsbyggnadernas gavlar (detta syns tydligt och kan beskådas då man passerar förbi Skarhults Slott). Berättelsen om hur Slottsherren spelade bort sin egendom är dock enbart en skröna, och ”ruter esset” är formen på släktens vapen, därmed torde denna myt vara avlivad en gång för alla.

Hamnen i Eslöv

Den första hamnen i Eslöv anlades av danska Kungen 1598. Senare byggdes den ut i flera omgångar innan den så småningom flyttade för att kunna ta emot större båtar. Den största trafiken kom av passagerarbåtarna, men lustjakterna blev allt fler i början av 1800-talet. Runt 1818 hade Eslövs redan flest hamnplatser i landet för privata båtar, och då är de talrika fiskebåtarna oräknade.

Bulken av hamnens omsättning utgjordes dock av vanliga fraktfartyg där mjölbåtarna naturligtvis spelade en dominerande roll. Mjöltrafiken till kontinenten har lagt grunden till många stora familjeförmögenheter i Eslöv.

Hamnen hade också flottan som fast inslag och hade ofta flottbesök av utländsk härkomst. Engelska flottan gjorde ett berömt stopp varje sommar då deras skolfartyg och fraktfartyg anträdde den långa färden till Afrika. Ofta kunde man i sorlet nere i hamnen höra minst ett dussin olika språk talas bland landande och avgående skepp.

Möllornas strand

Eslövs kustlinje lämpade sig synnerligen väl för möllor (väderkvarnar) då man hade jämna och starka vindar på höstarna. Det berättas att synen som mötte sjöfarande som kom till Eslöv var allom bekant. Carl von Linné beskrev det som ett "hav av vingar".

Möllorna låg tätt längs med buktens flacka kust och malde tusentals ton mjöl varje vecka på sensommaren och höstarna. De tätt liggande möllorna gjorde mjölproduktion i storformat möjlig och det skeppades ut mjöl både till kontinenten och till riket i övrigt. Mjölbåtarna i Eslövs hamn låg sida vid sida på höstarna och lossade säd från hela Norden och Tyskland och lastade sedan mjöl som gick med vändande skepp. Som mjölskeppare kunde man göra sig en rejäl förtjänst. Det fanns också många skeppare som livnärde sig just på mjöltrafiken.

Det fanns också gott om rika kvarnägare och flera av dem var av gamla bondesläkter. Det berättas att Eslöv hade den rikaste bönderna i hela Skandinavien (och fler skulle det bli när havet drog sig tillbaka och skapade ytterligare bördig åkermark). Man brukar tala om mjölmiljonärerna i Eslöv och om det "vita guldet".

Palmagården

Förutom Spången fanns det förstås även andra gravitationspunkter i dåtidens Kulturliv. Hotellet i Eslöv vid 1800-talets början verkade oerhört tilldragande på allehanda besökare. Där blandades allmänheten med både kungligheter och andra tillresta kändisar. Hotellet döptes skämtsamt till ”Lilla Hotellet”. Troligen för att visa att även ett stort hotell var litet med Eslövsmått.

I sammanhanget kan man här säga att Eslöv var vida berömt för sitt skämtlyne. Faktum är att när sen krögare lämnade Eslöv då havet drog sig tillbaka hamnade många namnkunniga i Göteborgstrakten och grundlade ett skämtlyne som sedan benämnts ”Göteborgshumorn”.

Hur som helst kallades Lilla Hotellet allmänt för ”Palmagården”. Med tiden byggdes nämligen hotellet till i olika omgångar och fick flera vinterträdgårdar där åtskilliga exotiska palmträd odlades. Det byggdes också flera stora växthus i anslutning till hotellet där man specialiserade sig på kokospalmer. Stadens apotekare Arne Berntsson var en av de drivande i ”Eslövs träd- och gårdsförening”, som ansvarade för växthusen och palmerna på Palmagården. Apotekar-Arne hade stor avsättning för just kokosolja.

Till Palmagården eller Lilla Hotellet samlades alla och envar. Det var en samlingspunkt där allmänhet, adel och kungligheter träffades och umgicks under lättsammare former.

Drycker i kulturlivet

Strandlivet och strandpromenaden gav även upphov till oväntade spinoffeffekter i Eslövs kultur och nöjesliv på den tiden. Eslövssonen och apotekaren Arne Berntson (även kallad apotekar-Arne), var en svensk sjökaptens hemvändande från mångårig tjänst i Engelska Flottan som blev hembrännare och krögare i Eslöv. Det berättas att han vid en ovanligt misslyckad körning en gång fick så mycket finkelolja att han inte visste vart han skulle göra av den. Men uppfinningsrik som han var blandade han den dock med en högprocentig kokosolja. Kokosnötter och andra exotiska frukter hade han lärt känna under sina många jordenruntseglatser. Och som drivande i ”Eslövs träd- och gårdsförening”, fick han stor tillgång till just kokosolja. Denna blandade olja sålde han sedan med god förtjänst som ”sololja” till hugade soldyrkare på Eslövs stränder och startade en trend som nu åter blommar.

Apotekar-Arne introducerade även ”groggen” i Eslövs krogliv utmed Spången (han blandade ut sitt hembrända alster med allehanda frukt- och bärjuicer och serverade dessa iskylda på sin krog). Dom såldes som törstsläckande vitamindrinkar och blev omåttligt populära i alla kretsar. Det sägs att han uppfann både ”Screwdrivern” (vodkadrink med apelsinjuice) och Daiquirin då han introducerade både apelsiner och bananer på våra nordliga breddgrader.

Berntson blev med tiden en mycket skicklig bartender och startade även tävlingar och höll allehanda shower som senare har inspirerat notoriskt välkända personer som bland andra Tom Cruise. Filmen ”Cocktail” är bara ett exempel på historier från Eslövs tid som badparadis (historierna har förstas förvanskats, uppdaterats och ”Hollywoodifierats”, men grundhistorierna kommer alltså från Eslöv).

På sin fritid var Arne Berntson uppfinnare, och han kom på metoden med att kolsyra diverse drycker. I och med att motboken så småningom slog igenom på allvar var dock apotekar-Arnes läsk i olika smaker det enda som blev kvar av hans verksamhet. Den lever å andra sidan kvar än i våra dagar som ”*Apotekarnes läsk*”. Den uppblommande trenden under 1900-talets senare hälft med ”Alko-läsk” är för övrigt en direkt efterapning av Berntsons framgångsrika recept.

Bersålivet

Förutom det sociala livet i stan och längs strandpromenaden umgicks man flitigt i små trädgårdar och på bakgårdar. Eslöv hade vid början av 1830-talet förmodligen nordens förnämligaste Bersåer. Det var ett sätt att umgås som var mäktigt populärt i Eslöv, att sitta i varandras små lummiga trädgårdar för att samtala och dricka kaffe. Kaffet var en ny importprodukt som Eslövs grossister hade börjat importera i parti och minut redan i mitten av 1700-talet. Det skeppades runt 4000 ton kaffe per säsong till Eslövs hamn vid 1819.

Trädgårdsföreningen som även skötte om Palmagårdens palmer (Lilla Hotellet) räknade medlemmar i tusental. Det var ett mycket rikt föreningsliv och varje sommar anordnades trädgårdstävlingar där de lummiga små trädgårdarna tävlade sinsemellan. En berså var i princip kravet för att ens kvala in i tävlingen, men några överdrivna pedanter hade inte föreningen. Idealet var en naturligt uppväxt och lummig trädgård som inte anlades i brådrasket. Det fanns många trädgårdar som hade över ett sekel på nacken.

Det berättas att en berest Eslövsherre tagit med sig traditionen hem till Eslöv i slutet av 1690-talet. Det sägs att han skulle ha fått influenserna från sina otaliga resor till England och mer fjärran länder som Japan, men som vanligt är det svårt att avgöra vilket som kom först, hönan eller ägget. Vi kan nöja oss med att säga att Eslöv haft stor inverkan på trädgårdskulturen både i Japan och i England.

Midsommarfirande

Sommargästandes tillströmning under sommaren var som sagt betydande och speciellt vid midsommar ökade strömmen ytterligare. Då gick man dessutom man ur huse för allehanda stillsamma firanden i skog och mark. Den ideala midsommaraftonen var på den tiden involverade hela familjen samt delar av släkten. Man samlades på eftermiddagarna för picknick då man åt en lätt lunch med sill och potatis och åt sedan ett avlångt lätt bröd med olika ostar vilket avnjöts med ett slags mousserande vitt vin. Därefter umgicks folk i skogsdungar och på ängar och dansade lättare ringdansar, främst med barnen. Senare i kvällen spelades det lite musik på gitarr och fiol och folk samtalade om allehanda ting.

Vid sekelskiftet (1800/199) flyttade många av stans bagare och vinproducenter utomlands och flera av dom stora företagen slog sig ner i Frankrike där deras produkter slog igenom stort i de breda befolkningslagren. Det mousserande vinet blev väldigt populärt och framställs idag under varumärket "Champagne" och det speciella Eslövsbrödet bakas idag över hela Frankrike och faktiskt stora delar av västvärlden. Det är väldigt berömt idag under sitt namn "Baguette".

Hästavel

Hästsporter av alla de slag var mycket gångbart i Eslöv ända fram till 1900-talets början. Då var Eslöv vida berömt som en häststad, dit landets ryttare vallfärdades vid allehanda tävlingar. Kungligheterna skänkte glans genom sin närvaro och åtskilliga hästavelsfolk hade gott fotfäste i bygden. Då hästar var tidens fortskaffningsmedel var det närmast att jämföra med bilstäder som Detroit. Det som inte fanns i hästväg var inte lönt att has. Stadens invånare var kända för sina särdeles välskötta och vackra hästdjur och ibland reds det man ur huse på söndagarna för hästturer ut på landet och ner till havet. Flera nationella och internationella tävlingar gick av stapeln i Eslöv varje år och åtskilliga var de tränare och jockeys som kom från Eslöv och som lärde sig sitt yrke där. Många Eslövssöner och Eslövsdöttrar gick sedan vidare inom internationella karriärer och flera av stjärninstruktörerna på Spanska Ridskolan kommer från Eslöv. Det sägs även att Eslövsryttare helt omformade Spanska Ridskolan till vad den är idag. Tävlingarna och aveln flyttade så småningom ut till Falsterbo och Flyinge.

Byggboom

Eslöv hade flera olika byggboomer även om det mesta av byggandet föregick under lång tid. Därmed var Eslöv antagligen Sveriges byggarbetsplatstätaste stad. Byggerna avlöste varandra och byggarbetare från hela norden reste till Eslöv för att jobba. Det var något av ett Klondyke för byggarbetare och det sägs att byggarna kunde gå från ett jobb till nästa utan att oroa sig för arbetslöshet. De skickligaste hantverkarna kom också till Eslöv vilket syns på stadsbebyggelsen även idag. Eslöv har fostrat fler skickliga bygghantverkare än någon annan stad i norra Europa.

Fotografernas Mecka

Vykortproduktionen i Skåne var oerhört betydande då staden vimlade av fotografer. Många av dem sysslade med en berömvärd dokumentation av stadens invånare vilket har bidragit till bildinnehållet i detta projekt. Tyvärr utsattes alla fotoarkiven senare av plundring och censur då puritaner beslagtogs och såg till att inga bikinibilder bevarades till eftervärlden. Eslövstrasan (bikinin) väckte enormt rabalder på den tiden. Åtskilliga fotografer fanns längs Strandgatan i Eslöv (gatan finns inte längre). Fotostudier låg vägg i vägg där och otaliga porträtt har tagits av både kungligheter och andra. Många åkte faktiskt till Eslöv bara för att fotograferas. Man tog både porträtt och bilder i olika naturliga sammanhang utomhus. Det fanns så många kringvandrande fotografer i stan att en besökande amerikansk turist från Kalifornien trodde att Hollywood var distanserat.

Det finns en särskilt rolig bild bevarad. Det var kusinen till Kronprinsen av Tyskland som tog en spexbild där han föreställer en vägens vagabond iklädd trasiga kläder och uppsminkad till oigenkännlighet.

Havet ersattes av slätt

Vid 1900-talets början hade havet slutligen dragit sig tillbaka så långt att dagens kustlinje började göra sig påmind och därmed var Eslövs saga som badort all. Allt längs gamla kustlinjen var träskliknande marker som snabbt torkade upp. Den gamla havsbotten visade sig dock mycket lämplig för åkerbruk och strandlivet ersattes av jordbruksliv. Det var ingen slump att Eslöv fick ett av landets spannmålmagasin (s.k. Lagerhus) eftersom staden plötsligt fann sig omgärdad av nyvunnen ypperligt bördig åkermark.

Redan på 1890-talet påbörjades byggandet av ett varmbadhus i Eslöv då längtan efter de fjärran havsbaden blev för stor. Detta badhus drevs med god omsättning och byggdes sedermera ut.

Den enda kvarvarande vattenkroppen i staden var det som idag kallas för Trollsjön och dit flockades massor av folk under sommarmånaderna. Även så sent som på 1960-talet var bad där vanligt och jag har fått berättat för mig, hur jag som liten 2-årig parvel doppade mina fötter i Trollsjöns vattenbryn. Redan på den tiden hade Trollsjön sen länge krympt ihop till den ringa vattenspegel vi är vana vid i dagens Eslöv.

Utflyttning och spridandet av Eslövsandan

Eslövs kulturliv spreds över hela Sydsverige under hela 1800-talet och även om det sägs att Mölle var först var faktiskt Eslöv både störst och tidigare. Då havet slutligen drog sig undan och landhöjningen var ett orubbligt faktum dog strandlivet och sommarturismen ut ganska abrupt. Övervägande delen av Eslövs borgare, inflyttade och andra invånare flyttade också med tiden ifrån staden och bosatte sig framförallt i Köpenhamn och Malmö. Malmö fick för övrigt därmed ett enormt uppsving och blev snabbt rikets andra stad då det gällde folkmängd. Om man istället ser till omsättning och bruttomunicipalprodukt, var Malmö i och med förstärkningen från Eslöv, rikets ekonomiska tyngdpunkt fram till modern tid. (I modern tid blev Malmö för övrigt Sveriges andra stad endast på grund av den nordliga centraliseringen av den beslutande makten till Stockholm.)

Huvuddelen av Eslövs handlare och krögare spreds för vinden. Många lade helt enkelt ner verksamheten, men övervägande delen drog vidare och startade liknande verksamheter både inom och utom landet. Kivik, Simrishamn, Ystad, Skanör-Falsterbo, Båstad, Ängelholm, Mölle, Arild, Torekov är exempel på Skånska kustnära städer som fick enorma uppsving, och i princip grundades, i och med att krögarna från Strandpromenaden i Eslöv startade ny verksamhet på dessa platser. Småstäder längs hela västkusten, exempelvis Mellbystrand, Lysekil, Hamburgsund, Smögen och Strömstad är andra exempel. Nyhavn och Lökken i Danmark är också prov på Eslövskrögarnas affärssinne.

Men det finns oräkneliga exempel på krögare som flyttade betydligt längre söderöver. Många av strandmodeskaparna från Eslöv flyttade efter och kom bland annat till Frankrike och Italien där de sedan skapade och lade grunden till de stora modehusen i Paris och Milano. Estraden som mannekängerna än idag går på (den s.k. "Catwalken") är för övrigt ett minne av Eslövs strandpromenad – vilket inte många är medvetna om idag.

Källförteckning

(ofullständig)

Expedition Ra ("Ra Ekspedisjonen"). Thor Heyerdahl. 1970.

"Eslöfs badhistoria" (opublicerad).

Text från Trollhättans Museum.

Utdrag ur Carl Von Linnés samlade verk (beskrivningar av resan till Västergötland, resan till Skåne m.fl.)

Utdrag ur Fritiof Nilsson Piratens aldrig publicerade verk.

Utdrag ur Brätte stadshistoria, Värsta Götalands Länsmuseum.

"Skarhults Slott, Räkenskaper och redovisning 1712-1798".

Delar ur Fotograf Peter P. Lundhs efterlämnade arkiv.

Höganäs Museum.

"Göteborgs skeppare och rederier 1795-1850" (Göteborgs Stads stadshusarkiv).

"Kyrkoguide & Intressanta platser och personer i Trollhättan och Vänersborg med omnejd" av Fredrik Larsson. 1993. ISBN 91-630-2330-X. MCMXCII

Utdrag ur Eslövs Stadsmuseums arkiv och litteratursamling om Eslöv.

Extrakter ur Skånsk Bryggerihistoria (1969).

Valda delar ur Stellan Olssons och Jan Olshedens bokproduktion om Skåne.

Material från Sveriges Fotografers Tidningsarkiv.

"Gift of the Wind". Bill & Marjorie K. Walraven. 1997. ISBN 9646325-2-7

Utställningen

Själva utställningen tog plats inomhus på en uppbyggd sandstrand i Eslövs gamla vattentorn. Lokalen i vattentornet var en installation i sig, belagd med ett tjockt lager sand och inredd bl.a. med växter, solstolar och parasoll. En ljudinstallation (ljud från ett hav) och starka lampor skapade en ”känsla av strand”. En yttre del av utställningen var en installation bestående av tre flytande sandöar i Trollsjön.

De flytande öarna

Trollsjön i Eslöv och lockar fram många tankebilder med sitt mytiska namn. Trollsjön har också en namne i Tchad-sjön i Afrika, som Thor Heyerdahl berättar om i sin bok ”Expedition Ra”. Han kallade den för Trollsjön och världens märkligaste örike. Där finns det nämligen 1000-tals flytande öar som ständigt växlar och flyter omkring. De flyter ibland ihop för att skapa större sammanhängande öar och kan ibland flyta in till land för att skapa större sammanhängande halvöar. Efter en tid bryts de upp igen och flyter iväg åt olika håll.

Med detta i sinnet ville jag skapa ett nytt inslag i Trollsjön. Jag ville skapa små flytande verklighetstroga öar (på vilka betraktarens tankar kan flyta iväg) i anslutning till konstforskningsprojektet ARKIV. Dessa små öar gavs också egenskapen att de själv kan ändra läge beroende på väder och vinds påverkan..

Genom att förankra små flytande ”flottar” i Eslövs Trollsjö, åstadkoms dylika flytande öar. De flytande öarna bestående av sand och en smula planterade, placerades ut på olika avstånd från varandra och fick sen flyta runt på Trollsjön i Eslöv och slumpmässigt ändra läge sinsemellan.

Öarna leve sitt eget liv parallellt med resten av utställningen och finnes i Trollsjön under hela säsongen 2005, alltså längre tid än de veckor som utställningen löper.

Vi tackar våra sponsorer

- ?? Patrik Caesar
- ?? Eslövs Kommun Miljö & Samhällsbyggnad
- ?? Pitney Bows
- ?? Bildkompaniet AB
- ?? IPAB
- ?? Kappa Förenade Well AB
- ?? IKEA

Samt övriga bidragsgivare, privata och andra som inte kan (eller vill) uppges här.